Anı Defteri:

Büşra KARATAŞ

Fatih’te Bir Tenezzüh

Fatih'in dar sokakları arasında, insanın kendini bir anda başka bir zamana taşıdığı köşeler vardır. Ben de bu köşelerden birine, aylardır sürdürdüğüm bir alışkanlığın peşinde gitmiştim: Kadem-i Şerif Tekkesi'ne. Orada belirli günlerde psikoloji, dinî bilgiler ve sanat atölyeleri gibi çalışmalar yapılıyor. Burası, iç huzura erebilmek için uğradığım duraklardan biri.

Kadem-i Şerif[1] Tekkesi[2], Cerrahpaşa ile Samatya arasında, Kasap İlyas Mahallesi'nde, mütevazı ama derin bir tarihe sahip ~~bir~~ yapı. 1784 yılında Sadrazam Halil Hamid Paşa tarafından kurulmuş; Sadî tarikatına mensup bu tekke, "Etyemez Tekkesi" ya da "Nakşî Kadem Tekkesi" isimleriyle de anılır. Adını ise bahçesinde muhafaza edilen, rivayete göre Peygamber Efendimiz'in (sav) mübarek ayak izini taşıyan bir taştan alır: Şam yakınlarındaki bir köyden İstanbul'a getirilmiş, önce bu tekkeye, sonra Sultan I. Abdülhamid Türbesi'ne hediye edilmiş kutlu bir emanet. 2018 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilen tekke, bugün de sivil toplum kuruluşları eliyle sohbet ve derslerle hayat buluyor. Girişte Elhac Yakup Efendi Çeşmesi beni karşılıyor. Burası benim için de kendimi hazırladığım, içimi topladığım bir durak hâline gelmişti.

Kadem-i Şerif Tekkesi

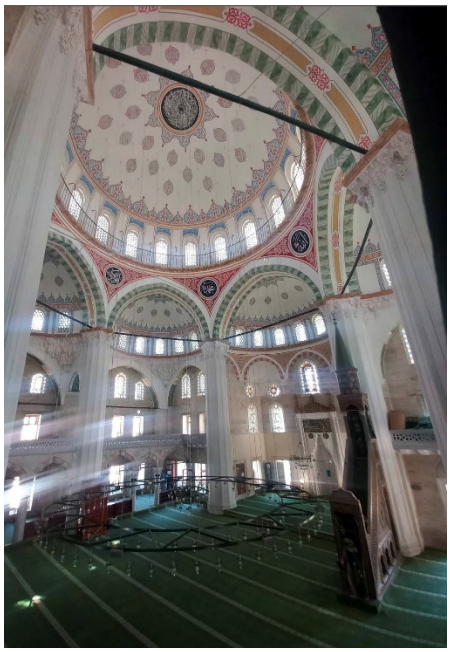
[1] Köseoğlu, M. A. (2022). *Suriçi İstanbul'un Tekkeleri ve Son Şeyhleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 232.

[2] "Kadem-i Şerif Tekkesi", Kültür Envanteri, https://kulturenvanteri.com/yer/kadem-i-serif-tekkesi/ (erişim: 13.09.2026).

Oraya varmadan önce kendimce küçük bir alışkanlığım vardı: Eğer vaktim varsa derse gitmeden iki üç saat kadar önce yola çıkar, Fatih Belediyesi'ne ait Cerrahpaşa Kahvehane'ye uğrardım. Elimde bir kitap, önümde bir fincan ve etrafımda kimsenin beni tanımadığı bir sessizlik... Kendimle baş başa kaldığım, gündelik telaşın dışına çıkıp iç muhasebemi yaptığım o saatler, dersin kendisi kadar kıymetliydi benim için. Yaz tatili boyunca ~~ise~~ bu düzen bozulmuş, derslere ara verilmişti.

Bir Ağustos günü derslerin yeniden başladığı haberini alınca büyük bir heyecanla yola çıktım ve her zamanki gibi önce Cerrahpaşa Kahvehane'nin yolunu tuttum. Fakat kapıya vardığımda mekân kapalıydı; kapıda küçük bir not asılıydı: "Artık yeni yerimizde hizmet veriyoruz, eski sıbyan mektebinin yerinde[3]." Merak etmiştim. Kâğıttaki adresi hemen haritaya yazdım ve yeni konuma doğru yürümeye başladım.

Yolum, tam da öğle vaktine denk gelince, beni başka bir tarihî kapıya çıkardı: Cerrah Mehmed Paşa Camii. Camiyi de içine alan külliyenin banisi, Sultan III. Mehmed'i sünnet eden Cerrah Mehmed Paşa'dır. Mimar Davud Ağa'nın baş mimarlık döneminde, 1593-94 yıllarında inşa edilen külliye; cami, türbe, hazire, şadırvan, sebil, çeşme ve hamamdan oluşan, İstanbul'un yedi tepesinden birinin üzerine kurulmuş görkemli bir yapılar bütünüdür. Öğle namazımı burada kıldım. Yüzyıllar önce Mimar Sinan ekolünden yetişmiş bir ustanın elinden çıkan bu mekânda, kısa bir süreliğine de olsa zamanın dışına çıkmış gibi hissettim kendimi. Caminin içine girince gördüğüm yeşil tonları gönlümü ferahlattı.

Cerrahpaşa Cami (içten görünüm)

[3] Haseki Kahvehane, Haseki Sultan Mah. Nakşi Sk. No: 2, Fatih/İstanbul.

Namazdan sonra yeniden yola koyuldum ve nihayet aradığım yere ulaştım: Kasım Ağa Çeşmesi[4]'nin hemen bitişiğinde, Fatih Belediyesi'nin restore ederek yeniden hayata kazandırdığı tarihî Kasım Ağa Sıbyan Mektebi, yeni adıyla Haseki Kahvehane. Arap Hoca, Evliya Hoca ve İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi [5] adlarıyla da bilinen bu yapının 18. yüzyılın başlarında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa tarafından inşa edildiği bilinmektedir.[6]

Mektebe geçmeden önce, hemen önünde duran çeşmeden de bahsetmek istiyorum. Taş Tekneler Çeşmesi olarak da bilinen bu çeşme, klasik üslupta, dikdörtgen planlı ve sivri kemerli bir yapı. Kitabesi bulunmadığı için kesin bir inşa tarihi vermek zor ama arşiv belgelerinden Kasım Ağa Çeşmesi Vakfı'na ait olduğu biliniyor. İlginç bir tesadüf de var burada: Yanı başındaki mektep 18. yüzyıl başında Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya, çeşmenin bağlı olduğu 1560 tarihli vakfiye ise ondan çok daha önce yaşamış başka bir devlet adamı Hadım İbrahim Paşa'ya uzanıyor. Yani aynı köşede, aynı adı taşıyan iki farklı Osmanlı devlet adamı, iki farklı yüzyıldan buluşmuş. [7]

Kapıdan içeri adım attığım anda hissettiğim şey, nostalji ile modernitenin, birbirini itmeden, tuhaf bir uyumla iç içe geçtiği bir havaydı. Mekân yüksek sesli değildi; kanun ve ud eşliğinde akan, sözsüz, sakin bir enstrümantal müzik dolaşıyordu duvarlar arasında. Binanın yüzyıllar önce bir sıbyan mektebi olduğunu, o küçük odalarda çocukların elifbaya, Kur'an'a, ilk harflere alıştığını düşününce, şimdi aynı taşların arasında insanların kahve içip sohbet ettiğini, kitap okuduğunu görmek beni bir zaman yolculuğuna çıkardı.

Öğleden sonra saat ikiden ikindi vaktine kadar orada kaldım. Bir tatlı, bir kahve, elimde yarım kalmış kitabım... Aralarda çalan müziğe kulak vererek "Acaba burası geçmişte nasıl bir yerdi" diye hayal kurdum. Binanın iç mimarisi gerçekten ince bir zevkle düzenlenmişti; taş duvarlar, yüksek bir tavan... Her zaman sevdiğim o sükûnet, burada da bana eşlik ediyordu.

İkindi vakti girince, kahvehanenin tam karşısındaki Keçeci Hatun Camii'ne geçtim. Halk arasında bu adla anılsa da yapının asıl adı Keyci Hatun Camii'dir. Buradaki "keyci" kelimesi, hayvan adı olan keçiyle ilgili olmayıp eski tıpta kullanılan bir dağlama yöntemine işaret eder. İsim zamanla bozularak "Keçi" biçimine dönüşmüştür.[8] 1485 yılına, yani İstanbul'un fethinden

---

[4] Eriş Kızgın, E. (2021). XVIII. Yüzyılda İstanbul'da Sıbyan Mektepleri İle Birlikte Tasarlanan Çeşme Örnekleri. Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi, 7, 235-265.

[5] Tüfekçioğlu, D. A. ve Tümer, Ş. (2019). "Mimar Dâvud Ağa'nın Hayatı, Eserleri ve Üslup Anlayışı".

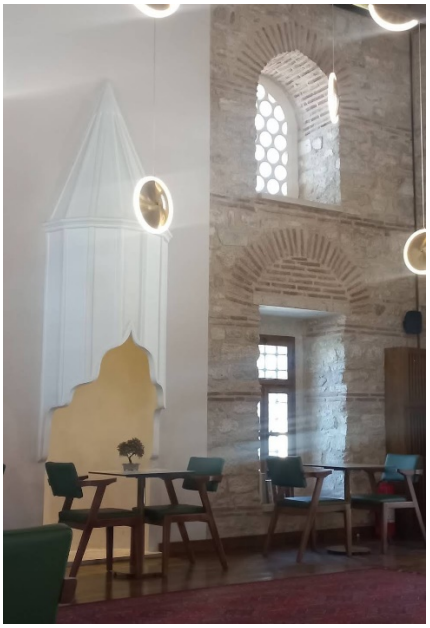
[6] İbrahim Paşa Sıbyan Mektebi https://kulturenvanteri.com/yer/ibrahim-pasa-sibyan-mektebi/ (erişim: 13.09.2026)

[7] "Kasım Ağa Çeşmesi", https://www.fatih.bel.tr/mirasfatih/icerik/cesmeler.html#kasim-aga-cesmesi (erişim: 13.09.2026).

[8] Hakkı Alçep ve Erdal Karaman (haz.), *Fatih Camileri ve Mescidleri*, İstanbul: Fatih Müftülüğü Yayını, [2017], s. [324] (İ. Erzi, *Camilerimiz Ansiklopedisi*, c. II, s. 19'dan aktaran). https://webdosyasp.diyanet.gov.tr/muftuluk/UserFiles/istanbul/Ilceler/fatih/UserFiles/Files/FAT%C4%B0H%20CAM%C4%B0LER%C4%B0%20ALB%C3%9CM%C3%9C_c1352d72-74c2-43d4-b4bf-39e6c160c998.pdf (erişim: 13.09.2026).

otuz yılı aşkın bir süre sonrasına uzanan bu küçük ve mütevazı cami, adını aldığı hayırsever bir kadın tarafından kendi adına yaptırılmış. Rivayete göre Keyci Hatun mihrabın önünde yatıyor; ne var ki bugün caminin içinde böyle bir kabre rastlanmıyor.[9] Zamanla harap olan yapı II. Abdülhamid döneminde yenilenmiş, 1969'da ise halk tarafından esaslı bir onarım görmüş.[10] Gösterişli kubbeleri, kalabalık cemaati yok belki; düz çatısıyla, ahşap minberiyle ve taş tuğladan yapılmış kısa, tek şerefeli minaresiyle sade bir yapı. Ama tam da bu sadeliği sayesinde insana bambaşka bir huzur veriyor. İkindi namazımı kıldığım sırada kadınlar kısmında yalnızca ben vardım. O tenhalık içinde bu sadeliği çok daha derinden hissettim.

Akşam olduğunda Kadem-i Şerif Tekkesi'ndeki dersime yetiştim. Hem yeni şeyler öğrenmek hem de farklı yaş gruplarından birçok kadınla sosyalleşmek çok iyi geliyor. Hayatın koşuşturması içinde kurtarıcı nefesler oluyor. Dersimiz bitince Eminönü'ne geçip oradan evimin yolunu tuttum. Geride bıraktığım o gün, tek bir mahallenin içinde birkaç farklı tarihî katmanı adım adım dolaşmış, her birinde biraz durup nefes almıştım. Huzur dolu bir gündü.

Kâsım Ağa Sıbyan Mektebi

Bugün Kasım Ağa Sıbyan Mektebi artık elifba öğrenen çocuklara değil, benim gibi bir fincan kahve ve birkaç sessiz saat arayan insanlara ev sahipliği yapıyor. İşlevi değişmiş olsa da o duvarlar bana hâlâ aynı hikâyeyi fısıldıyor gibi geldi. Burası yüzyıllar boyunca hep bir şeyler öğrenilen, bir şeylerle baş başa kalınan, insanın kendine döndüğü bir yer olmuş. Belki de bu yüzden o gün dolaştığım her mekân, ilim de, ibadet de, sükûnet de, aynı mahallenin farklı köşelerinde, farklı yüzyıllardan bugüne uzanan tek bir hikâyenin parçalarıymış gibi hissettirdi bana. Çok şükür.

---

[9] Alçep ve Karaman, *Fatih Camileri ve Mescidleri*, s. [324] (*Hadîka*, c. I, s. 186'dan aktaran).

[10] Alçep ve Karaman, *Fatih Camileri ve Mescidleri*, s. [324] (*Hadîka*, c. I, s. 186; T. Öz, *İstanbul Camileri*, c. I, s. 89; E. H. Ayverdi, *Osmanlı Mi'mârîsinde Fâtih Devri*, c. III, s. 435'ten aktaran).